

Michał Paszkowski, Szczepan Czarnecki

Reorganizacja sektora gazowego w Republice Czeskiej

W Republice Czeskiej pod wpływem pełnoskalowego ataku Federacji Rosyjskiej na Ukrainę nastąpiła zmiana w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstw energetycznych, które mają nie tylko realizować cele biznesowe, ale także wzmacniać bezpieczeństwo energetyczne państwa. W tym kontekście w ciągu ostatnich kilku miesięcy doszło do realizacji dwóch akwizycji przez spółki, których wyłącznym właścicielem jest państwo.

Wzmocnienie pozycji państwa w sektorze gazowym. Cechą charakterystyczną polityki rządu Republiki Czeskiej przez lata był ograniczony nadzór właścicielski nad kluczowymi elementami infrastruktury energetycznej, z równoczesnym naciskiem na działania w wymiarze regulacyjnym. Wojna rosyjsko-ukraińska wywołała debatę na temat współpracy gazowej z Rosją, która dotychczas odgrywała kluczową rolę w polityce energetycznej. Duża zależność energetyczna Republiki Czeskiej od Rosji miała dwa wymiary, a więc dotyczyła zarówno dostaw gazu ziemnego (poziom uzależnienia wynosił niemalże 100%), jak i kontroli spółki Gazprom nad częścią infrastruktury energetycznej (kontrola podziemnego magazynu gazu ziemnego w miejscowości Dambořice). W konsekwencji wojny rosyjsko-ukraińskiej nastąpiły istotne zmiany, przejawiające się modyfikacją filozofii względem sektora energetycznego, czego efektem są dwie akwizycje, który nastąpiły w ostatnim czasie. Po pierwsze – rząd w Pradze wydał w sierpniu 2023 r. zgodę na zakup za kwotę 360 mln EUR przez państwową spółkę ČEPS a.s. (operator sieci energii elektrycznej) od niemieckiej spółki RWE AG przedsiębiorstwa RWE Gas Storage CZ. Po drugie – rząd zgodził się pod koniec września 2023 r. na zakup także przez ČEPS a.s. spółki Net4Gas Holdings, a więc krajowego operatora sieci gazu ziemnego (posiadającego wyłączną koncesję na transport surowca).

Inwestycje w bezpieczeństwo energetyczne. Zakup przez ČEPS a.s. przedsiębiorstwa RWE Gas Storage CZ istotnie zwiększa zakres kontroli właścicielskiej państwa w sektorze gazowym. RWE Gas Storage CZ jest właścicielem sześciu podziemnych magazynów gazu ziemnego, w tym: Dolní Dunajovice (905 mln m³), Tvrdonice (550 mln m³), Třanovice (530 mln m³), Štramberk (470 mln m³), Lobodice (177 mln m³) oraz Háje (75 mln m³). Całkowite przejęte zdolności magazynowe od RWE Gas Storage CZ wyniosły 2,707 mld m³ (ok. 78%), a pozostała ilość – na poziomie 0,793 mld m³ – należy do mniejszych spółek czeskich, a więc Moravia Gas Storage a.s.¹ (magazyn Dambořice o pojemności 448 mln m³) oraz MND Gas Storage (magazyn Uhřetice o pojemności 345 mln m³). Istotny w tym kontekście jest również planowany zakup spółki Net4Gas Holdings, która obsługuje rozległy system gazociągów i stacji przesyłowych, a tym samym odgrywa szczególną rolę w dziedzinie transportu i dostaw gazu do czeskich klientów. W tym przypadku łączna kwota zakupu spółki Net4Gas Holdings² wyniesie ok. 250 mln EUR, płatne w dwóch transzach (150 mln EUR po sfinalizowaniu transakcji, a następnie 100 mln EUR w dwóch ratach w przypadku spełnienia określonych w umowie parametrów finansowych Net4Gas Holdings). Co ważne, spółka ma ok. 1,35 mld EUR długu, powstałego w wyniku braku płatności ze strony spółki Gazprom za surowiec przetransportowany z Rosji. Z dokumentów spółki wynika, że była ona silnie uzależniona od rosyjskiego gazu ziemnego, a 75% jej przychodów pochodziło z kontraktów z Gazpromem (spółka wystąpiła w kwietniu 2023 r. o arbitraż międzynarodowy). Obecnie 72% dostaw gazu ziemnego do Republiki Czeskiej pochodzi z terminalu LNG typu FSRU znajdującego się w Eemshaven w Holandii (spółka ČEZ a.s. od września 2022 r. ma umowę na rezerwację 40% przepustowości w tym terminalu).

Bezpieczeństwo energetyczne a ryzyko finansowe. Net4Gas z pewnością nie stanowi łatwej inwestycji dla państwa. Z jednej strony działania w zakresie zwiększenia udziału w sektorze gazownictwa mają przełożyć się na

¹ Spółka JV pomiędzy Gazprom i MND (Moravske naftove doly), która jest częścią holdingu KKCG, zrzeszającego firmy czeskiego miliardera Karela Komarka.

² Właścicielem Net4Gas jest konsorcjum niemiecko-kanadyjskie spółek Allianz Infrastructure Luxembourg I S.a r.l. i Borealis Novus Parent B.V.

wzrost bezpieczeństwa energetycznego Czech. Z drugiej strony ze względu na duże inwestycje w ostatnich latach spółka Net4Gas jest obciążona długoterminowymi kredytami w wysokości 33 mld CZK, w szczególności obligacjami o wartości 18,5 mld CZK i pożyczkami w wysokości 14,5 mld CZK. W pierwszej połowie 2023 r. Net4Gas wygenerował przychody na poziomie zaledwie 1,6 mld CZK, posiada ponadto środki pieniężne w wysokości niecałych 7 mld CZK. W przypadku gdy zakup zostanie zatwierdzony przez organy regulacyjne, ČEPS a.s. przejmie 100% Net4Gas, w tym zobowiązania i należności spółki, na co zwraca uwagę opozycja parlamentarna. Były minister przemysłu, a obecnie wiceprzewodniczący izby niższej Karel Havlicek wskazał, że zakup Net4Gas jest dla państwa ryzykowny, ponieważ firma jest bardzo zadłużona, a inwestycja nie zwróci się w przyszłości. Dodał, że działania rządu dotyczące tego zakupu stanowią tym samym hazard i wskazują na nieodpowiedzialność. Zakupem Net4Gas był również zainteresowany Daniel Křetínský – czeski prawnik i biznesmen, który za pośrednictwem swoich spółek kontroluje infrastrukturę gazową na Słowacji.

Bezpieczeństwo energetyczne a koncepcje polityczne. Podjęte przez rząd działania w zakresie wzmocnienia udziału państwa w sektorze gazowym wpisują się w trwającą w Republice Czeskiej długotrwałą debatę na temat bezpieczeństwa energetycznego, w tym dostaw gazu ziemnego. Debacie tej towarzyszą działania na rzecz dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego, których skutkiem było w pierwszej kolejności zmniejszenie, a następnie całkowite ograniczenie udziału Rosji w dostawach surowca, z równoczesnym podpisaniem nowych kontraktów na import gazu z Norwegii oraz w formie LNG z terminalu w Holandii. Jednocześnie bilans importu i eksportu gazu w Czechach spadł o 23% w porównaniu do 2022 r., a całkowite zużycie gazu ziemnego od stycznia do lipca 2023 r. wyniosło 3960,63 mln m³, czyli o 20% mniej niż średnia z poprzednich lat. Obecnie poziom napełnienia magazynów jest rekordowy i wynosi 98%. Obecnie gaz ziemny do Republiki Czeskiej jest dostarczany przez terytorium Niemiec, głównie z Belgii oraz Holandii (w tym celu wykorzystywane są terminale regazyfikacyjne).

Wnioski

- W Republice Czeskiej trwa ożywiona debata na temat potrzeby wzmocnienia pozycji państwa w sektorze energetycznym. Wśród komentarzy, uwzględniających przeprowadzone akwizycje, pojawiają się głosy, że był to dobry moment na taki ruch. Zakup Net4Gas jest możliwy, ponieważ pierwotny model funkcjonowania spółki zakładał wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tranzytu gazu ziemnego z Federacji Rosyjskiej do Europy Zachodniej (co zakończy się do 2024 r.). Tym samym obecnie spółka odpowiada jedynie za transport gazu ziemnego do krajowych odbiorców. W tych uwarunkowaniach zyski spółki byłyby coraz niższe, w związku z czym pojawiły się podstawy do sprzedaży aktywów przez zagranicznych inwestorów.
- Oprócz wzmocnienia obecności państwa w obszarze magazynowania i przesyłu gazu ziemnego poprzez dwie już zrealizowane transakcje rząd rozważa opcję zakupu spółki GasNet³ (właściciela sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego) poprzez ČEZ a.s. Co ważne, spółka GasNet jest odpowiedzialna za dystrybucję gazu ziemnego w Republice Czeskiej łącznie do ok. 2,3 mln klientów, z wyjątkiem Pragi (spółka Pražská Plynárenská Distribuce a.s.) oraz kraju południowoczeskiego (spółka EG.D a.s. z niemieckiej grupy E.ON SE).
- Reorganizacja sektora gazowego jest odejściem od wieloletniej praktyki polegającej na braku kontroli właścicielskiej nad tą częścią gospodarki. Poprzez dokonane akwizycje zwiększeniu ulegnie pozycja państwa, a tym samym część realizowanych inwestycji może być podyktowana nie tylko względami biznesowymi, ale także politycznymi. W tym kontekście istnieje szansa, że dojdzie do realizacji interkonektora Polska-Czechy (gazociąg Stork II), a tym samym realizacji koncepcji pełnienia przez Polskę hubu gazowego dla państw Europy Środkowej (m.in. dostawy surowca poprzez planowany terminal LNG typu FSRU w Zatoce Gdańskiej)⁴.

³ Właścicielem GasNet poprzez spółkę Czech Gas Network Investments S.a.r.l. są firmy Macquaire European Infrastructure Fund, British Columbia Investment Management Corporation oraz Allianz Capital Partners.

⁴ W ramach inwestycji mają powstać dwa terminale LNG typu FSRU, a więc jeden o zdolnościach regazyfikacyjnych wynoszących 6,1 mld m³ rocznie, przeznaczony dla odbiorców w Polsce, oraz drugi o zdolnościach importowych wynoszących 4,5 mld m³ rocznie, dla klientów z państw Europy Środkowej.